

D • N

6/9 1959

Svensk-finländsk jämförelse

Vid en finländsk regeringsbildning finns enligt prejudikatet vid årsskiftet 1958—1959 tre verk samma faktorer: riksdagen, presidenten och den ryska statsledningen. En tendens har framträtt till tyst samverkan mellan de båda sistnämnda faktorerna. Genom sitt uppträdande under den senaste regeringskrisen och framför allt genom att utan reaktion motta Chrustjews anmärkningar och anvisningar vid januaribesöket i Leningrad har president Kekkonen godtagit rysk inblandning i finländsk ministärbildning och finländsk debatt. Oklart är i vad mån presidenten härvid drives av hänsyn till Ryssland eller av önskan att stärka sin egen och det egna partiets maktställning.

Otroligt nog har vi fått en parallell till detta spel i Sverige. Då Chrustjev sade återbud framförde han en kritik mot de svenska partiledare som uttalat sig mot hans besök. I stället för att tillbakavisa denna inblandning i svensk politik svarade vår regering med att beklaga de utpekade politikernas uppträdande. Denna följsamma hållning markerades ytterligare genom det radioanförande i vilket utrikesminister Undén efter det ryska mönstret angrep den svenska oppositionen och genom att den tidning som särskilt vinnlägger sig om att vara hr Undéns språkrör sökte hävda att de angripna politikerna, främst högerledaren, gjort sig omöjliga i svensk politik. Avsikten var tydlig: det ryska klandret skulle brukas som ett vapen i svensk politik, den ryske diktatorns misshag skulle anses diskvalificera vissa personer för ansvariga politiska uppgifter i Sverige. Även i detta fall tvekar man huruvida den svenska regeringen främst avsåg att visa sitt välsinne mot Ryssland eller att vinna partipolitiska fördelar gentemot besvärliga motståndare. Klarhet är svår att nå, ty regeringens aktioner har präglats av det halvdunkel som lämpar sig för så tveklaktiga företag.

Parallellen går dess värre än längre. I Finland talas på alla håll om Paasikivlinjen som grundläggande för landets utrikespolitik. Vad denna linje i det enskilda fallet innebär kan

självfallet inte med någon säkerhet bestämmas. Men presidenten och de honom närstående anser sig vara rätta uttolkare och alltså skickade att klarlägga och genomföra Paasikivlinjen som representanter för den allmänna samlings kring denna linje. Man vill, såsom skolrådet Österholm yttrat inför svenska folkpartiet, "monopolisera de östliga relationerna för sig och med anspråk på att vara de enda kompetenta att förvalta det politiska arvet efter Paasikivi".

I den ryska promemoria som motiverade Chrustjews återbud begagnades samma knep. Den svenska regeringen, sades det, företrädde den alliansfria linje som alla partier anslutit sig till; kritik mot Ryssland, och särskilt mot inbjudan av den ryske diktatorn, vore ett brott mot denna linje, och alltså borde den svenska regeringen inskrida mot sådana företeelser. I stället för att avvisa de ryska beskyllningarna lärde sig den svenska regeringen det ryska greppet. På samma sätt som Kekkonen och andra gjort i Finland har vår regering sökt monopolisera rätten att tolka "alliansfriheten" och från denna utgångspunkt angripa motståndarna. Den som inte vill inbjuda Chrustjev är inte "alliansfri" i anda och sanning — detta genomskinligt eländiga knep har kommit till användning även i den svenska debatten. Alliansfriheten blir sålunda en religion av katolskt snitt, med regeringen i påvens ställe.

Parallellen fortsätter. I den omnämnda ryska promemorian beskylldes den svenska pressens dels för reaktionerna mot inbjudan av Chrustjev, dels ock-

så för allmän kritik av den ryska regimen. Inte heller på den punkten sade den svenska regeringen ifrån. Tvärtom riktade utrikesministern angrepp mot de tidningar som av ryssarna angivits såsom förtretliga, och den socialdemokratiska pressen gick som vanligt ännu längre.

Det är möjligt, och vi hoppas det, att den svenska regeringen endast genom en blandning av irritation och slapp tanklöshet förmåtts att uppträda på ett sätt som ger så många jämförelser med den finländska situationen. I det längsta måste vi utgå från att regeringen inte vill sätta i system de metoder som i samband med Chrustjews återbud anlitas.